

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

106 Vliatorum (weg narren) Nole. Stultorum viam eligere: viam prudentie
dimittere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Turba. CV XXXIII

et p̄p̄cient in ignē eternū. Vigilate igit̄ sp̄: q̄ ne. diē ne. ho. Qui i cā s
stro obsessō sunt sp̄ vigilāt: nos plane obsessi sum⁹: armati sp̄ incedere
debem⁹ & trutū armis. sum⁹ in castro ḡ: & nescim⁹ in q̄ hora inuadas
mur. Si em̄ (ait Greg.) sciret q̄sq; q̄ tpe de seclō eriret/ aliud voluptas
tib/ aliud p̄nie tps parare possz. Sz q̄ penitēti veniā impēdit/ peccāti
diē crastinū nō pmisit. Sc̄mp̄ igit̄ diē extremū debem⁹ timere: quē nū
q̄z possum⁹ p̄uidere. j. Pe. v. Sobriū estote & vigilate. Si sic egerim⁹
frēs/ nō de p̄mis q̄nq; fatuis/ s; prudētib/ sc̄bis q̄nq; erim⁹: si sic crim⁹
expectātes & h̄ntes oleū triplex in vasis n̄ris/ nihil mali nobis cuenire
poterit: etiā si media nocte aut q̄cunq; alia hora etiā improuise d̄ns ve
nerit/ tuti crim⁹. Just⁹ em̄ etiā si morte p̄occupat⁹ fuerit/ in refrigerio
erit. Sap. iij. Qualis erat is q̄ inter studēdū subito obierat. Reptus
āt fuit digitū tenēs in libro ap̄to sup̄ illo & bo: Just⁹ si morerē: vt d̄r. Nol
kot sup̄ lib. Sap. Stulti at̄ p̄ibūt: & relinq̄nt alienis diuitias suas: & se
pul. coz. do. il. meter. Psal. xlviij. Et cur itaq; obdormierūt cū & ḡis
nib/ fatuis/ alijs intēti t̄palib/ voluptatib/ sopiti: intēdētes melli volu
ptatū/ q̄ se replēt̄z pereūt negligūtq; eterna: p̄tra p̄monitōem sapiētis:
Si mel inuenisti/ comedē qd̄ suffi. ne. zc. Prouer. xxv. Eltere frater tē
poralib/ ad necessitatē sic medijs ad eternitatē/ nō ad voluptatē: ne eis
vt funi inberēas/ & sic pereas. Exēplo ei⁹ de q̄ in Barlaā notabili filii
tudine de vnicorne/ baratro/ arbutula & melle in ea stillāte. Vide s̄. tur
ba. xliij. alpha. xiiij. v. si placet recita. Rogemus d̄m.

Feria. iij. post Iudica. xx. Martij.

Stulroz infinitus est numerus. Eccl̄s. j. Euāgelium.

Quāntissima ferra turba stulroz est viatorz (weg narrē) q̄ viam
stulroz p̄eligūt/ vie prudētū/ diaboli seq̄ malētes q̄ Eb̄im:
cui⁹ oues nō sunt: q̄ (vt in euāgelio dictū est) oues Eb̄i vos
cē ei⁹ audiūt & sequūt: & vitā eternā dat eis coronā aureā sas
piēne/ dū illis cappa fatuoz imponēt. P̄nt at̄ dinosci duab/ nolis.
Prima nola est: stulroz viā eligere (den narrē weg/ dē karren weg/
die gebant straf) quā vadūt multi. Et q̄ est inq̄s via stulroz: Vitia/ pec
cata/ amor sui vsq; ad p̄temp̄tū dei/ affectio p̄modi/ q̄rere q̄ sua sunt.
Est via illa q̄ est in p̄ncipio lata/ leta/ & ideo trita: in medio acrior/ tristi
or: in fine p̄ceps/ artissima & p̄nciosissima. Audite frēs p̄ditōes huius
vie. In ingressu & a p̄ncipio est lata via diaboli: q̄ fm̄ Ch̄yf. apud j
illū sine lege sunt oia. Et leta ē: q̄ delectabilis. Que ei maior delectatio
q̄ q̄ pctōz habeat q̄ male cupiscit. Et ideo est trita: & multi p̄ eam am
bulāt. Qd̄ & Eb̄is Martij. vij. d̄r: Lata porta & spatiosa via ē q̄ duc
cit ad p̄ditōem: & multi sunt q̄ intrant p̄ eam. Vere multi: q̄ centum &
sex turme iam p̄ nos enūerate: & multo p̄les sunt nō numerate. Mult
ti inq̄s/ & iō stulti: q̄ mltitudinē volūt imitari: nō seq̄ris turbā ad faciē
In ij

Turba. CVI XXXIII

v. Septiam viā tuā spinis. Lururiosi p lutosam zc. vt in Nolkot lect.
lij. z s. xvj. M. In exitu arctissima/pniciosa: qz finis eius pncipium
mortis: ad capā fatuoz hoc eoz insigne: angustie tribulationū pmiū
eoz. Sensit cappam hanc diues nimis arctā z strictā q in pncipio fu
it lata: Crucior in hac flamma. De hac angustia z finis strictura cō
grunt oēs in inferno: vt scribit Sāp. v. Pre angustia spūs gemētes. D
vsqz ibi: Iusti aut in ppe. zc. Ecce angustia z arctitudinē vic in fine q
in pncipio erat lata. Incipit hec arctitudo z strictura i qbusdā añ mor
tē: cū ppē pctā sua in angustias cadūt/nesciētes q se diuertāt: sic de plu
ribz legit visionibz/quēadmodū angustiant ex visione demonum. Et
tūc pereant suffocenturqz: z eis hec cappa mortuoz violētia induat. et
tātum de pma nola.

Secūda nola est: viā prudētie dimittere. Et q ē via sapie: vtus/bo
nū opus/amor dei vsqz ad pemptū sui/affectio iusti: nō q sua sunt qre
re/sed q Jesu chri. Vta pōri oino p traria: in pncipio arcta z tristis/in
medio latior z iucūdior/in fine iucūdissima z latissima. Vti Chīs/An
gusta porta z arcta zc. In pncipio inqz est arcta angustaqz. Planc
arctū est cogere se ad dilectōem inimicōz/castitatē/abstinētiā zc. z iō
pauci intrāt/qz pauci electi: z graminitz obsita est/nō trita/ppē euntū
paucitatē. Et ita graminitz obsita est/qz eam inueniēti z liberāti merito
debeat corona obsidionalis/qz ex gramine fuit pfecta: vt dicit Aulus Gel
li. lib. v. ca. vj. Ita neglecta est hec via ppter abusum z p trarium vsum
qz quasi pdita est: z neqz via neqz actus neqz iter ibi appareat: vt videz
re est in summa pdicā. vbo/via. S. ix. Sed nihil timeas: aduenit mon
strator vie Chīs iesus: q eam docet/iuit: z aplos doctores scriptaqz
post se reliqz/qbz informari possumus p tali via inqrenda. Querite de
semitis antiqz/z inuentas sollicitē tenete. Dic ex eadem summa. S. vj.
In pgressu hec via est latior z letior ppter habitū acqsitum: qz dele
ctari est signū habitus acqsi. z Prouerb. iij. Justoz semita quasi lux
splendens pcedit/z crescit vsqz ad diē pfectum. Simile de eo q pcedit
de conto ad circūferentiā p radios: q em pcedit de circūferētia ad con
tū/in pncipio nō pstrigit/sz in fine arctat: q at ecōuerso a conto p gredi
tur ad circūferētia/in pncipio arctat: in fine autē sentit viā latiorē. vt in
sum. pdicā. S. xij. De hoc Ps. Viam mādatorz tuoz cucurri/cū dilata
stasti cor meū. Nota dilatasti. Trocus bñ currit qn pars magna z lata
vsus celū est/z acutior circa terrā: z cor forma troci/si vsus sursum ap
tū est/tūc bñ currit. in sum. pdi. via. S. j. In fine latissima: tūc corona
pstabit aurea. Aurea: qz bñtudo optimū est. Corona circularis figu
re: qz ppetua sine fine. Recte talibz corona aurea/triūphalis/muralis
castrēlis z naualis debet: qz in his oibz vicerūt: sed z obsidionalis/gra
minca z ciuica/quernea z myrtēca oualis zc. Applica hec: qz miles chri
sti in his oibz vincit/sicut de facili apparet zc. De hac corona Sāp. v.
In iij

Viatorum

Iusti aut in perpetuum vivunt etc. Ideo accipiet regnum decoris et diademata spei de manu domini. Rogemus dominum.

Feria. v. post Judica. xvi. Martij. sancti Benedicti.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl. i. Evangelium.

Est questio: quibus signis possint predicte duae viae iusticie et sapie ab invicem dinosci: cum utraq sit graminosa: hec propter non usum illa propter seductioem et deceptioem. Dico quod nodis et tribulis. Via sapie sicut ha recta via nodis multis signata est: de quibus crastina deo volente dicitur. Etiam stultorum sicut avium habet tribulos et spinas inferras quibus dinosci potest. Itaque ubi unum ex his tribulis offenderis/retrahere pedes: et scito quod via hec est stultorum ad cappam fatuorum ducens: quantumcumque alia sit florida. De his tribulis hac hora dicere proposui. Sunt autem quadraginta.

Primus tribulus est: callidum esse. Est natura callida: et multos transibit/illaquat et decipit. Secundus: se semper pro fine habere. Tertius: in vite velle mori. Quartus: nolle premi. Quintus: nolle superari.

Sextus: nolle subesse. vii. Nolle sponte subiugari. viii. Pro suo modo laborare: et quod lucrum ex alio perveniat attendere. ix. Libenter honoris et reverentiam accipere. x. Confusionem timere et contemptum. xi. Deum amare et quietem temporalem. xii. Querere curiosa habere et pulchra.

xiii. Abhorrere vilia et grossa. xiiii. Respicere temporalia. xv. Gaudere ad lucra terrena. xvi. Tristari de damno. xvii. Irritari levi iniurie verbo. xviii. Cupidum esse. xix. Libentius accipere quam donare. xx. Amare propria et privata. xxi. Inclinari ad creaturas. xxii.

Inclinari ad carnem propriam. xxiii. Inclinari ad vanitatem. xxiiii. Inclinari ad discursus. xxv. Libenter aliquod solatium habere exterius in quo delectetur ad sensum. xxvi. Totum agere propter lucrum et commendam propriam. xxvii. Nihil gratis facere posse: quale aut melius aut laudem vel favorem pro benefactis sequi sperare. xxviii. Multum ponderare sua gesta: et dona cupiscere. xxix. Gaudere de amicis multis et propinquis. xxx. Gloriarum de nobili loco et ortu generis. xxxi.

Blandiri divitibus (kutzen streichen) xxxii. Arridere potentibus (lecken). xxxiii. Applaudere sibi similibus. xxxiiii. De defectu et molestia cito queri. xxxv. Omnia ad se reflectere. xxxvi. Pro se certare et arguere. xxxvii. Appetere et scire et audire nova et secreta. xxxviii.

Velle exterius apparere: et multa pro sensu experiri. xxxix. Desiderare re agnosci. xl. Desiderare agere unde laus et admiratio procedit. Hec est sapientia huius mundi: que est stulticia apud deum: de qua j. Cor. i. Perda sapientiam sapientium. Hi tribuli signa sunt maledicte illius terre: de qua dominus: Cum opatus fueris terram: dabit tibi spinas et tribulos. Terra hec natura nostra est infecta amore proprio/affectu modo: unde hec procedunt ipsa. Ergo provide diligenter: quod ubi hec sunt: non est via recta: sed avium: et retrahere pedes.

Turba. CVI XXXIII

Videtur hec via aliqui homini recta / et tamen nouissima illi ducit ad perditionem.
Ebis: Qui amat animam suam in hoc mundo perdet eam. Rogemus dominum.

Feria. vi. post Iudica. xxiij. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccles. i. Euangelium.

Via sapientie ad coronam et sapientiam ducens / nodis dinoscitur. Primus nodus est simpliciter ambulare: ab omni specie mali declinare: fallacias non prendere. Secundus nodus: omnia pure propter deum agere / et in consuetudine requiescere. Tertius: studere mortificationi / propter resistere sensualitati. Quartus: querere subiecti. Quintus: appetere vincere. Sextus: nec propria velle libertate fungi / sed amare sub disciplina teneri. Septimus: nulli cupere dominari: sed sub deo semper vivere / stare et esse: atque propter deum omni humane creature humiliter paratum esse inclinari. Octauus: non quod sibi vtile et modicum sit / sed quod multis proficiat magis considerare. Nonus: omnem honorem et gloriam deo fideliter attribuire. Decimus: gaudere pro nomine Jesu contumeliam pati. Undecimus: vacuum esse non posse / sed libenter amplecti laborem. Duodecimus: simplicibus delectari et humilibus. Decimus tertius: aspera non aspernari: nec vetustis refugere indui pannis. Decimus quartus: non inherere temporalibus. xv. Non gaudere de eorumdem lucro. xvi. Non in eorum perditione turbari: quia thesaurum suum et gaudium in celo (ubi nihil perit) constituit. xvij. Verbis durioribus non acerbari. xvij. Pium esse. xix. Beatius iudicare / dare quam accipere. xx. Communem esse: singularia vitare: et paucis contentum esse. xxi. Trahi ad deum et ad virtutes. xxij. Odire carnis desideria. xxij. Fugere mundum. xxij. Restringere euagationes: et crubescere in publico apparere. xxv. In solo deo querere consolari: et in summo bono super omnia visibilia delectari. xxvi. Nihil temporale querere: nec aliud premitium quam deum solum pro mercede postulare. xxvij. Non amplius desiderare de temporalibus necessariis / nisi quantum hec sibi ad assecutionem eternorum valere deseruire. xxvij. Non curare de suorum factorum aut donatorum apud homines estimatione: quia in conspectu dei et propter deum / non propter homines operatur. xxix. Inimicos diligere: nec de amicorum turba extolli. xxx. Nec locum nec ortum natalium reputare / nisi Christus ibi maior fuerit. xxxi. Fauere magis pauperi quam diuiti. xxxij. Compati plus innocenti quam potestati. xxxij. Cogaudere veraci / non fallaci: exhortari sepe bonos: meliora charismata emulari: et filio dei pro virtutes assimilari. xxxij. Constantem in operam ferre. xxxv. Ad deum cuncta reducere unde originaliter emanant nihil boni sibi ascribere / nec eroganter presumere. xxxvi. Non contemdere / nec suam sententiam alijs preferre: sed in omni sensu et intellectu ceteris ne sapientie ac diuino examini se submittere. xxxvij. Non curare noua nec

Turpiū cōmensaliū

R curiosa peperere: qz totū hoc de verustate corrupōnis est ortū/ cū nihil nouū z durabile sit sup terram. Quere quō h sit intelligendū. xxx viij
Seifus restringere. xxxix. Glanā p̄placentiā z offentatōem deuita
re. xl. Laudanda z digne miranda humili abscondere/ z de omni re
z de omni snia vtilitatis fructū atqz dei laudē z honorē q̄rere. Nec se
nec sua velle p̄dicari/ sed deū in donis suis optare b̄ndicti: qui cūcta ex
mera charitate largit. Nec ḡfa fr̄es sup naturale lumen z q̄ddam dei
sp̄cale donū est: z p̄prie electoz signaculū z pignus salutis eterne: que
hoicm de terrenis ad celestia amāda sustollit: z de carnali sp̄ualcm effi
cit. Quanto igit natura ampli⁹ p̄mit z vincit/ tanto maior gratia in
fundit: z quotidie nouis visitationibz in timore hō f̄m imaginē dei re
format. Nec Thomas de Kempis. Hoc est qd ait L̄h̄s: Nisi granū
frumētū zc. si aut mortuū fuerit/ fructū multū affert. Et q̄ p̄dit aiaz su
am i h mūdo/ inueniet cā. Nec b̄ndicta terra. Ps̄. B̄ndixisti dn̄e terrā
tuam zc. Sed q̄ris: Sunt ne hec necessaria ad salutē/ sic q̄ in vite via
hos nodos nō scntēs sit in via p̄ditōis: zc. R̄ndco breuiter q̄ nō: nisi
intātum exorbitaret q̄ fieret p̄tra dei z primi charitatē: q̄ sub p̄cepto
cādit. Sunt tñ nō obseruata p̄tra viam ad p̄fectōem charitatis: nam
q̄ ad veram p̄fectāqz charitatē puenire vult/ necesse hz hāc viā ingre
di. Sic etiā de tribulis p̄ois vie intelligi debet. Hi sunt nodi fr̄es q̄
bus noscūt via sapie. Nec via ad coronā/ hec exercitia virtutū/ p̄ quas
ad sapiam puenit: sicut dixit Sion: vt i sp̄e. Brandt. Quēadmodū ad
Penolopen p̄ ancillas venire nitebāt amatores eiusdē: ita p̄ virtutes sa
piētie appropinquamus. Item est hec stulticia huius mūdi/ q̄ xa sapia ē
apud deum: qz qd stultū est dei/ sapiētius est hoibz: z qd infirmū ē dei/
fortius est hoibz. Item p̄dicamus Iesum/ iudeis q̄dam scandalū/ gen
tibz aut stulticiā: ip̄is aut vocatis iudeis atqz grecis L̄h̄m dei virtutē
z sapiētā. j. Cor. j. Rogemus dn̄m.

Sab. post Iudica. xxiij. Martij: Festū Annun

ciatōis anticipabat: qz cadebat in feriā secūdā post Palmaz.
Stultoz infinitus zc. Ec̄s. j. Die gesta hui⁹ diei de cena.

O Entesima septima turba stultoz est: turpiū cōmensaliū (tisch
narren) Qui se irrōnabilr hnt in mensa hoim/ aut dei: sapi
ens em̄ in vtraqz se honeste hz z rōnabilr. De his sponond
me vobis hodie dicitur: z puto nō incōgrue materie huius
diei/ q̄ est vt audistis de cena L̄h̄o a Martha p̄parata: in qua discu
buit Iesus deus z hō. Recte ḡ de mensa hoim z dei/ vbi p̄uue erant
honesti z turpes. Stulti: qualis fuit Judas murmurās sup effusione
vngēti. Non est: discipuli/ z sup oēs L̄h̄s dn̄s. S̄z z hodie festū ē q̄
p̄memoram⁹ descēsū panis q̄ venit de celo/ p̄pacē manibz sp̄ūcti
in vnginis aluo: q̄ nobis in cibū p̄ponet his futuris sacris diebz pascha